

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

A béke tíz pontja

Minden fogalom között a legegyszerűbb a béke fogalma. Olyan mint a legősibb növényzet, amelynek gyökere és szára még egybefutott; ága, lombja, vagy indája, amely primitív harmonikáját összehozolja, nem volt. A kultúrának semmiféle feltétele, a magasrendűségnek semmiféle attribútuma nem szükséges, hogy ezt a szót megértsék. Ez a szó él, világít és önmagából löki ki azt az erőt, amely az értelmet fogantatásra kényszeríti. A legelfelzottabb agynak is meg kell érteni, hogy minden jó között legjobban a béke, minden szükséges között az a legszükségesebb és minden elérhető között az a legelérhetőbb. Mégis ennek a szónak van a legtöbb interpretáció. Csűrök, csavarják, nyelik, hasítják, szétszedik, mintha a misztériumok misztériuma volna. Titkot csinálnak belőle, holott őserője nyilvánvalóság, tudományá törzsi, holott merő természetesség, színtiszta és súlyos dogmákat préselnek ki belőle, jöhetnek, hogy megkivánása ösztönös, mert a lélegzés, amire nem dogma hajtja az embert, hanem az elháríthatatlan kényszerítés.

Wilson volt az első, aki a békét dogmatizálta. A feltételeit törvénytörően kiegészítve rendszerbe foglalta és minthogy akkor még javában dühöngött a világháború, hát szuronyhegyre tűzte fel ezt a világszóló manifesztációt. Béke helyett tízennégy pontot kapott a kétszer hét sebből vérző emberiség, de legalább megtudta, hogy tízennégy stáció után sem juthat nyugalomhoz az apokaliptikus világörület. A háború mindazonáltal a híras tízennégy pont ellenére is szerencsésen elfulladt és ha már nincs háború, akkor kétségtelenül csak béke lehet. De nincs. A félvilág még most is fegyverben áll és a másik fele várja, mikor, hogyan és miből fog egyszer már mégis kibontakozni a világbéke. Közben perzse elmélkednek az elmélkedők és a wilsoni példa nyomán a béke lehetőségéről és feltételeiről súlyosan hangzó dogmákat hirdetnek, mint Masaryk is, a csehszlovák köztársaság elnöke, aki tíz pontban mondta el véleményét a washingtoni konferenciáról.

A wilsoni dogmatizmussal szemben a Masaryké mindenestire javulást jelent, mert négy ponttal kisebb amannál. De a béke fogalmához képest ez is túlzottan bonyolult. Hiszen tagadhatatlan, hogy egy-egy pontjában megközelíti az igazságot, de az egész mégis úgy hat, mint egy sok művészettel emelt épület, amelyről nem tudni: miért kellett erre ráparazolni annyi szépséget, mikor célja és hivatása egyszerűséget követel. A békéről egyáltalán nem kellene dogmákat szerkeszteni, de ha már meghirdetnek ilyeneket, akkor kompromisszumot kell valamennyit egy pontba és ez az egy pont legyen a lehető legegyszerűbb: csinálatok békét, úgy ahogy tudtok.

Ha figyelmesen megolvassuk ezt a tíz pontot, akkor a legértékesebbnek a harmadikat találjuk. Ebből legalább megtudjuk: mikor fog Európa a béke végleges állapotába jutni. Hát ez majd csak a közép-európai helyzet szánálása után következhetik be, ami egészen természetesen. Kár, hogy azt már nem árulja el Masaryk, hogy milyen uton juthatunk el odáig.

De van ebben a pontban valami, ami értéke és jelentősége szerint meghaladja a politikai nyilatkozatok általános értékét és jelentőségét. Egy igazi gondolkodó nyilatkozik meg abban. Ezt mondja: az a megkülönböztetés, amelyet addig a nagy és a kis népek között tettek, idejét multá. A kis államok épen olyan

jelentősek, mint a nagy államok. És különösen jelentősek azok az államok, amelyek Európa közepén fekszenek. Az összes európai államok jövője attól függ, hogy Közép-Európa viszonyai hogyan alakulnak. A mai politika szemzőgéből nézve ez az utolsó megállapítás is helyes, de általános igazság több van az elsőben, mert azokban történelmi erő láttat.

Való igaz: az a megkülönböztetés, amelyet eddig nagy és kis népek között tettek, idejét multá. Az emberiség fejlődése, a nemzetek önmagukban való megerősödése mindig azon akadt meg, hogy a nagy államok elnyomták a kis államokat. Az emberiség nem tudott védekezni egészen véletlen etnografiai alakulatok ellen és az az esetlegesség, hogy valamely faj szétáradásban helyezkedett el könnyen táguló fejlődési területeken, elég volt arra, hogy egy másik fajt, amelyből a rugalmasság hiányzott, sorvadásra vagy összehuzódásra kényszerítsen. Volt már olyan idő, mi-

kor a nagyterjedelmű állami alakulatok mértéktelen növekedésük elleplezésére azt az eszmet propagálták, hogy a kis nemzetek egyáltalán nem életképesek és csak zavarják a nemzetek kiegyensúlyozását. A világháború megmutatta, hogy a kiegyensúlyozást a nagy államok hátráltatják. Lehetetlen földrajzi dimenziókhöz kötni a nemzetek létjogosultságát. Azért mert egy nemzet nagyobb, mint a másik, az elhathoz, a fejlődéshez, a belső megerősödéshez nem lehet több joga, mint a kisebbnek. De ha mégis a hatalombírásnak ezt a princípiumát hirdetik, akkor majd észbe fognak kapni a kis nemzetek is és az etnografiai határokon túl terjedő szövetségeket fognak szembeállítani a nagyobb államokkal és ilyen formán igazolják azt a tételt, hogy az a megkülönböztetés, amelyet eddig kis és nagy nemzetek között tettek, idejét multá. És ekkor majd csak a kis nemzetek fogják biztosítani a békét, amelyet a nagyok veszélyeztettek.

Bratianu udvari intrikákkal küzd Averescu ellen

Megfosztják a távolmaradó képviselőket mandátumaiktól — A titokzatos hercegnő szerepe a román belpolitikában — Nem mondott le Groza — Személyi változások a kormányban

— Az Uj Kelet tudósításai —

A parlament még mindig a megnyitási formalitásaival van elfoglalva. Az elsőség megválasztása után az egyes bizottságokat választották meg; így tegnap a trónbeszédre adandó válasz megszövegezésére felirati bizottságot küldtek ki. A bizottság pár nap alatt elvégzi munkáját és a trónbeszédre a választ valószínűleg hétfőn nyújtják át a királynak.

A kormány erőlyesen el van szánva, hogy a távolmaradó ellenzék minden eszközzel visszatérésre sorsítja.

A házszabályok szerint az igazolatlanul távolmaradó képviselő mandátuma megsemmisíthető és a megüresedett mandátumokra új választásokat írhat ki az elnökség. Az „Indreptaroa” közli azoknak a pártoknak a névsorát, amelyek a parlament ülésén részt vesznek. Ezerint jelen van az ülésen: az óromániai, a beszarábiai és az erdélyi parasztpárt, a bukovinai cionista képviselő, a nemzeti néppárt, a nemzeti demokraták és a szociáldemokraták. Néppárti körökben úgy tudják, hogy a ház elnöksége hamarosan megállapítja a távollevő képviselők névsorát is és azoknak mandátumát a házszabályokban előírt idő letelte után megsemmisíti.

A liberális sajtó leleplezése

A liberális párt a parlamenten kívül folytatja azt a heves harcot, amelyet a kormány ellen újabb megkezdett. Jó alkalom Bratianuék számára a miniszterelnök kijelentése, amelyet a néppárt értekezletén a sztrájkoló ellenzék letöréséről tett.

Averescu ezalkalommal azt is kijelentette, hogy amennyiben bármely részről alkotmányellenes eszöszökkel igyekeznek a kormány helyzetét lehetetlenné tenni, a kormány olyan ellenrendezabályokat fog alkalmazni, amelyekre Románia eddigi belpolitikai életében nincsen példa. Bratianuék a miniszterelnök kijelentésének olyan célzatosságot igyekeznek tulajdonítani, amely a király ellen irányul, hogy ezáltal verjenek éket a kormány és a korona közé. A liberális sajtó a miniszterelnök kijelentését úgy magyarázza, hogy az egyenesen az uralkodó ellen irányul. Emlékeztetnek Averescu nyilatkozatára, amelyet még akkor tott,

amikor a liberálisok a győzelem reményével folytatták a kormány elleni harcot. Averescu akkor azt mondotta, hogy kormánya a parlament többségének bizalmából áll az ország ügyeinek élén és

ha felsőbb helyről lemondásra szólítanak fel, ő ennek a felszólításnak nem fog eleget tenni.

A néppárt legutolsó értekezletén pedig Averescu szószó szerint a következő szavakkal fejezte be felszólalását:

— Nem érdekel bennünket, hogy mikor távozzunk az ország éléről, mert tudjuk, hogy a születéssel a halál is velejár. De kijelentem, hogy csak az alkotmányos formák betartásával távozzunk. Ha bárki arra ragadtatná magát, hogy az alkotmányos formákat figyelmen kívül hagyja, olyan ellentállással találkozna részünkről, amely precedens nélkül áll.

A liberális sajtó leleplezéseket közöl, amelyek szerint Averescuék több magasrangú és az udvarnál is bejáratos hölgy befolyását is felhasználják a maguk érdekében. A „Viitorul” tudni véli, hogy nem több hölgyről van szó, hanem egy hercegnőről, aki az udvar hangulatát Averescu számára nyerte meg. A liberálisok kémszervezete igen széleskörű és főleg a királyi udvarban történekről szereznek jó információkat. Mégis azt hiszik, hogy a hercegnő szerepéről terjesztett hírek nem felelnek meg a valóságnak és csak azért találták ki, hogy a kormány slá újabb akát helyezzenek el. Remélik, — mondotta egy kormánypárti politikus — hogy Averescu tábornok szavainak erőltetett félremagyarázásával kompromittálják a miniszterelnököt a király előtt. „A király terrorizálásával akarják a kormányt terrorizálni” jelentette ki a néppárti politikus.

Bratianu is fenyegetőzik

A „Viitorul” részletesen kifejti azokat a következtetéseket, amelyeket a kormányelnök szavából levon.

Mindaddig — írja a lap — míg a miniszterelnök csak a kulisszák mögött nyilvánította fenyegetéseit, nem tulajdonítottunk nekik semmi jelentőséget. Most azonban, amikor Averescu nyíltan erősíti meg azokat a szándékokat, melyekről eddig csak a kulisszák

mögött süttögtak, nem térhetünk napirendre fölöttük. Jussan eszébe Averescunak, — folytatja „Vitorul” — milyen körülmények között került hatalomra a mostani kormány. Vajda Sándornak is meg volt a maga többsége és a király mégis felmentette, mert az alkotmánytörvény 93. szakasza világosan megállapítja: „A király kinevezi és elbocsátja az ő minisztereit.” Ez a törvény érvényben volt akkor és bizonyára most is.

Ami megtörtént Vajdával, megtörténhetik Averescuval is.

Az „Adeverul” ezzel szemben megállapítja, hogy Averescu nyilatkozatát a liberálisok csak ki akarják használni a kormány megbuktatására. Rámutat a lap arra a méregkeverés jellegű magánnyilatkozatra, melyet a liberális párt egy vezetője tett:

— A király — mondotta a volt liberális miniszter — értesült már ezekről a fenyegetésekről, amelyeket a tábornok-kormányelnök megsuhogott. Averescu azonban nagyhangú kijelentése után nincsen már abban az erkölcsi helyzetben, hogy szavait letompítsa és így a közeli események már előre vetik árnyékukat. A király hamarosan reagálni fog erre az ostromra támadásra, mert nagyon jól tudja, mire gondolt az elbizakodott miniszterelnök.

Vádemelés a király előtt

Bratianu maga királyi kihallgatásra jelentkezett, hogy a király előtt közvetlenül vádolja le Averescut. Panaszt emel Bratianu a miniszterelnöknek a „sztrajkáló ellenzék”ről tett kijelentése miatt és „kellő” világításba fogja helyezni Averescu állítólagos királyellenes kijelentéseit is. A liberális párt tegnap esti értekezlete memorandumot készített, melyet Bratianu nyújt át a királynak. A liberális párt különben kommunikét adott ki, amelyben Averescu magatartásával indokolja távollmaradását a parlamentből.

Reflektálva a miniszterelnöknek a liberális párt magatartására vonatkozó kijelentésére — mondja a kommuniké — ismételt hangsúlyozni kívánjuk, hogy a jelenlegi parlament munkájában nem kívánunk részt venni, mert azzal együttműködni erkölcsi lehetetlenség. Ami Averescu fenyegető kijelentéseit illeti, leszögezni kívánjuk, hogy ilyenre jogállamban nem találunk példát.

A kormány állja kötelezettségeit

Míg a liberális párt a parlamenten kívül küzd kétségbeesetten, hogy megtépett tekintélyét valahogyan visszaszerezze, a kormány igyekszik konszolidálni a parlament munkáját

és előkészíti azokat az intézkedéseket, amelyeknek megtételére a parasztpárttal szemben kötelezettséget vállalt. A kormány felhivatalosa az „Indreptarea” már jelzi a kivételes intézkedések megszüntetését és azt írja, hogy ez annál inkább megtehető, mert a belső rend már teljesen helyre állott. A „Steagul” pedig — a konzervatív-progresszívok lapja — annak a reményének ad kifejezést, hogy hamarosan kiszabadul az a több száz letartóztatott munkás, akik eddig az elhibázott intézkedések következtében nem vehettek részt az újjáépítés munkájában.

Átszoportosítják a kormányt

Az erdélyi bírói kinevezésekkel kapcsolatban a kormányban Groza és Goga miniszterek és Antonescu igazságügyminiszter között támadt ellentétre vonatkozólag ma azt közlik, hogy Antonescu tegnap részletesen beszámolt a miniszterelnöknek a vitás ügyről. Az igazságügyminiszter különben visszavonta az összes régi kinevezéseket és Grozának hosszú listát nyújtott át az Erdélyben kinevezett régi királysági bírákról, hogy igazolja azoknak kvalifikációját. A hír, mintha Groza már benyújtotta volna lemondását, nem felel meg a valóságnak, de beszélnek ezzel összefüggésben a kormányban küszöbön álló személyi változásokról. Eszerint a kormányban rövidesen lényeges átszoportosítást fognak eszközölni. Groza Peter az iparügyi tárcát kapná. Titulescu londoni követévé való kinevezése is aktuális, ebben az esetben Take Jonescu a pénzügyminiszterium, Averescu tábornok pedig a külügyminiszterium vezetését venné át. Popovici-Tasca elkerül a kisebbségi miniszterium éléről és helyébe Bucsan Constantin volt erdélyi belügyi államtitkár fog lépni.

Az erdélyi miniszter személyében még nem történt megállapodás.

Az antant a bécsi egyetemért

Páris, dec. 1. A jóvátételi bizottság foglalkozott az osztrák kormány azon kérésével, hogy a bécsi egyetem részére segélyt nyújtson, mert az egyetemet Ausztria nem képes fenntartani. A jóvátételi bizottság elhatározta, hogy a bécsi egyetem részére 50.000 francia frank kölcsönt utal ki.

Ukránok és bolsevisták rommá löttek egy falut

Lemberg, december 1. Az ukránjai Ukserli községben már két napja leihatalan harcok tombolnak a bolsevisták és a lakosság között. A falu teljesen rombadott.

Figurák

Írta: Ujvári Déter

Két nagy toka volt Jermije Leibnak, mikor a világra jött. A baba összecsapta a kezét, az anyja lassan sirdogált, a szomszéd-asszonyok sugdolóztak és a fejüket rázták.

— Anyi bizonyos — vélte Chajo Szure Ganzfusz — rendes ember nem lesz belőle. Nagy szerencse várja, vagy nagy szerencsétlenség. Mert az a két fog azt jelenti, hogy egy nagy titkot hozott magával a másvilágról.

Az asszonyok bölintottak, hogy így van. Mert minden gyerek, amíg az anyaméhben van, mindent tud. Minden tudományban járatos és minden nyelven ért. Mikor aztán a világra jön, mindent elfelejt. Hanem van kivétel is. Aki foggal jön a világra, az egy nagy titkot magával hoz, olyant, aminőt közönséges ember nem tudhat. Rendesen úgy van, hogy a titok holtnapiáig benne marad, de az is megeshetik, hogy egyszer, mikor nagy bánat, vagy nagy öröm izgatja, elárulja.

Találgatták, miről szólhat ez a tulvilági nagy titok és kinyilatkozik-e valamikor a gyerekből.

Talán mikor beszélni kezd. És az egész falu leste, mikor kezd beszélni Perl Jentelesz fia.

A fiu gagyogni kezdett. A szomszédasszonyok hozták neki cukrot meg tojásoslepényt és megnógatták:

— No beszélj már, Leibele, hiszen látjuk, a szod kikivánczik belőled.

Jermije Leib csak hallgatott. Gondolták: majd máskor, ha megnő és több esze lesz.

A gyerek nőtt és az esze is nőtt, de a titkot nem adta ki magából. Nem is szívesen beszélgetett, mert álmódó természettel született. Órák hosszáig ült a tűz előtt és szóltanul belebámult.

— Mit csinálsz? kérdezte az anyja.

— Várok.

— Aztán mire vársz?

— Hogy ez a tűz megfagyjon. Inni szeretnék belőle.

Ha sötét volt, a sötétségbe meresztette a szemét. Legjobban a szombatesti szürkületet szerette, mikor a harmadik lakománál ültek az emberek és a messiásról beszélgettek. Jermije Leib odatapadt a meleg kemencéhez, de még így is reszkettett.

— Mit gondolsz — tréfálkozott vele Elzik Steinmetz — mikor jön el a messiás.

— Hiszen már itt van — felelt Jermije Leib és még jobban reszkettett.

Nevették. Bolond ez a fiu, nem csoda no, hiszen toka volt, mikor megszületett.

Egy amerikai főbíró Morgenthau ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány hónappal ezelőtt Morgenthau amerikai zsidó diplomata „Worlds Work” című lapban anticionista írást közölt, amely nagy feltűnést keltett. A cikkről annakidején az Uj Kelet megemlékezett és közölte Untermyer kiváló amerikai közgazdász, a Keren Hájjeszód amerikai elnökének cikkét, amelyben megdönthetetlen érvekkel felel Morgenthau-nak. A cikkre most új viszhang érkezett Rutherford az amerikai főtörvényszék bírájának tollából, aki a „The Golden Age” című brooklyni folyóiratban a bibliából vett idézetekkel cáfolja Morgenthau állításait és okszerűen vezet le a cionizmust, amely a mai világhelyzetnek kényszerű logikája és a proféták jövőbelátásának igazolása és megtelejesülése. Rutherford bíró csodálkozik azon, hogy anticionista zsidók is vannak és Morgenthaut nem tartja zsidónak, legföljebb zsidó álprofétának. Vanak — ugymond — rabbi is, akik anticionisták; csodarábbik ezek, nem is lehetnek egyebek, ha nem hisznek a Szentírásban. Aki azonban a Szentírást észsel és hittel tanulmányozza, rá kell hogy jöjjenek arra, hogy a proféták megnyilatkozásai nagyon is ráillenek a mai időkre. Rutherford cikke során azután az ótestamentumból vett idézetek alapján kimutatja, hogy a cionizmus törekvései logikus harmóniában vannak a Bibliával. Azután így folytatja:

„A világ vezető nemzetei 1918-ban ki-mondották, hogy Palesztinában zsidó nemzeti otthont állítsanak fel és azóta saját tapasztalatomból tudom, hogy az építő munka jelentékeny haladást tett. A zsidókat magam láttam Palesztinában 1920-ban és mondhatom, hogy itt módomban volt a proféták jóvondoléseinek teljesülését látni. Amint a zsidó kolonistákat munkájuk mellett láttam, ahogy szőlőket ültettek, kerteket csináltak, amint Ezsajas próféta megjósolta és Jaffa, Tel Aviv és, a többi kolóniák érzelhető bizonyítékai a jóslás beteljesülésének. Ezsajas próféta mondja: „Menjetek, menjetek a kapukon, törjétek utat a népek, hanyjátok fel az ösvényt, távolítsátok el a köveket.” Azt mondja Morgenthau, hogy Palesztina földje terméketlen és benépesítésre alkalmatlan. Nohát én láttam a földet, amely termékeny és amelyet meg kell művelni. Saron síkságai, Galilea vidéke, a Jordán völgye és a Hebronnal szomszédos területek vetekednek Amerika legzsírosabb termőföldjével.”

Rutherford így fejezi be cikkét: „Nem vagyok zsidó, keresztény vagyok, jó keresztény, de a zsidók ügyét épen ezért kötelességemnek tartom felkarolni, mert a Szentírás és az élet mutatják, hogy Isten kegyelme visszatér hozzájuk.”

Akad egy pár ember, aki nem vette tréfába a gyerek látomását. Az ilyen gyerek olyat is tud, amit más emberfia nem tudhat. Hát fagga/ták. Igazán itt van-e Messiás és mikor látta, hol látta.

A fiu megint csak hallgatott. Az asszonyok sopánkodtak: nem adja ez ki a titkot magából.

— Majd egyszer, majd egyszer — vigasztalták magukat és vártak.

A fiu már tizenéves lett, de a nagy titkot még nem árulta el.

A természete nem változott meg. Álmódással töltötte az időt és mikor a könyvei mellett ült, akkor is meglátszott rajta, hogy álmódzik. Az arca csak elevenedett meg, mikor egy szenvedő zsidót látott. Ilyenkor sóhajtott és halkan rebegett valamit. Egy ízben ilyenformán mondott:

— Hiszen jönne, jönne, csak akarnák már, hogy eljőjön.

Egyszer eljött a faluba a durahovi. A szent ember Perl Jentelesznel szállásolta el magát, mert az ő tiszta szobája volt a legnagyobb. Hétfőtől péntekig kaméákat osztogatott, pénteken már nem fogadott senkit, mert a szombatnapra készülődött. Dél előtt fürdőben volt, délután előadatta a fehér selyemkattanját, a fehér harisnyáját, hogy öltözködjék. A samesz öltöztetni kezdte és mikor ezzel elke-

A kirekesztett Németország Londonhoz fordult Washington ellen

Franciaország még mindig a legkérlelhetőbb ellensége Németországnak — Anglia és Japán leszerel — Stinnes Oroszországtól vár segítséget — A francia nép öt követelése a kormánytól

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A washingtoni konferencia legutóbbi ülésén Németország ügyével foglalkozott. A leszerelési konferencia Németországgal szemben majdnem ugyanazt a magatartást tanúsítja, mint a népszövetség. A nagy ellenszenv mérésére a német államférfiak Londonba utaztak, hogy ott a washingtoni konferenciára befolyással bíró politikusokat Németország javára hangolják. A konferenciáról kirekesztett Németország lázas sietséggel akar helyzetét segíteni, még pedig lehetőleg addig, amíg Washingtonban végleges határozathozatalra nem kerül sor.

Német államférfiak Londonban

Rathenau német ujjáépítési miniszter tegnap Londonban hosszabb tárgyalásokat folytatott Robert Hinderley bankárral és Horne pénzügyi államtitkárral a Németországnak nyújtandó moratórium ügyében. Simons volt német külügyminiszter is Londonba érkezett, hogy Rathenauk segítségére legyen munkájában. A nagybankokkal holnap kezdik meg tárgyalásukat.

A londoni sajtó élénken foglalkozik a német államférfiak munkájával és kiemeli Rathenau és Simons londoni tárgyalásainak fontosságát. Hangsúlyozza, hogy azok a tárgyalások, amelyeket a két pénzügyi tekintély angol pénzügyi körökkel folytatott, a németek javára dőltek el.

Stinnes is eredményes munkát végzett és teljes meglepéssel tért vissza Berlinbe, ahol nagy az öröm akciójának sikeréért. Stinnes ma a gyáriparosok képviselői előtt beszámolt utjának eredményéről. Politikai körökben úgy tudják, hogy Stinnes ezt a javaslatot tette Londonban, hogy Oroszország felépítésével tegyék lehetővé Németországnak a jövőteli összeg kifizetését. Stinnes javaslata nagy érdeklődést keltett.

Franciaország Németország ellen, Anglia mellett

Mialatt Londonban Németország talpraállításon dolgozik, Washingtonban Viviani volt francia miniszterelnök kijelentette, hogy Németország részvétele a konferencián szükségtelen, mivel a Csendes-tengeren semmiféle birtoka, vagy gyarmata nincsen. Ha Németországot mégis meghívják Washingtonba, akkor először garanciákat kell kérni tőle arra vonatkozólag, hogy a békeszerződésben vállalt kötelezettséget teljesíti.

A francia kormány egyébként is még mindig Németország legkérlelhetőbb ellen-

ségének mutatkozik. A francia nemzetgyűlés a mai napon ismét Németország ügyével foglalkozott és a következő javaslatot fogadta el: „A kormány szigorúan ügyeljen fel, hogy Németország tartsa be vállalt kötelezettségeit.”

Egyedül Angolország az, amely Németország iránt, annak ellenére, hogy gazdaságilag és politikailag mindenkor az egyetlen komoly rivalisa volt, belátással viseltetik. A tengeri haderő leszerelésért illetőleg az angolok hajlandók arra, hogy flottájukat 500.000 tonnáról 300.000 tonnára csökkenték és csak 75.000 tonnányi tengeralattjáró engedélyezését követelik.

Angliával tart Japán is, amelynek a delegátusa elfogadta Amerikának az előterjesztését, hogy haderejét 60 százalékra redukálja.

Németország barátai és azok, akik már tényleg békét akarnak, Washingtonban most azon dolgoznak, hogy a szövetséges hatalmak kártérítési követeléseit felére redukálják és így a világ közgazdasági szervezetét biztos alapokra helyezik. Hughes kijelentette, hogy ebben az ügyben egy másik konferenciát fognak tartani, amelyre Németországot is meghívják.

Mint Párisból jelentik, Briand a leszerelési konferenciáról hazaérkezett és köszönő táviratot intézett Hardinghoz. A miniszterelnököt a pályaudvaron a kormány tagjai fogadják.

A francia nép új háborútól fél

Az a kifelé agresszív politika, amelyet Franciaország folytat, befelé nagyon károsan érezteti hatását. A francia nép ideges, türelmetlen és fél, hogy államférfiai újabb háborúba döntik az országot. A francia parlament ellenzéki politikusi hangot adtak ennek a lapangó érzésnek és a parlament legutóbbi ülésén a következő követeléseket intézték a kormányhoz: 1. A kormány ne kérjen az országtól új adókat. 2. A pénzkibocsátást redukálják. 3. Csökkenték az állami kiadásokat és javítsák a gazdasági helyzetet. 4. Az államhivatalnokok számát az 1914. évi létszámmra szállítsák se. 5. A kormány nyújtson garanciát, hogy az ország iparát és kereskedelmét fejleszteni fogja.

— **Felémelik az állami tisztviselők drágasági pótlékát.** Megbízható bukkaresti forrásból jelentik a Damiannak, hogy a kormány az állami hivatalnokok drágasági pótlékát 400 leiről 1500 leire akarja felémelni.

Bethlen visszaadta megbízását a kormányalakításra

Tisza volt híveivel is tárgyalt — Szombaton összeül a nemzetgyűlés — Ausztria ratifikálta a velencei egyezményt

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Magyarországon ismét kormányválság van. Bethlen István, a deizmált miniszterelnök, megjelent a Kormányzónál, ismertette a tárgyalásokat, amelyeket az egységes párt alakítása érdekében folytatott és az eredmény következményeképp visszaadta megbízását.

Ismét Bethlent designálják

A kormányzó a deizmálás kérdésében még nem döntött, azonban újabb kihallgatások lesznek. Beavatott értesülés szerint a kormányzó ismét Bethlent fogja designálni, aki új alapokon kísérli meg a kibontakozást. Amennyiben sikerül neki Nagyatádiékkal platformot találni, a kiscsapat, mint jóindulatu ellenzék, nem fog akadályokat gördíteni a kormány elé.

Mielőtt Bethlen a kormányalakításra kapott megbízásáról lemondott volna, még hosszabb megbeszélést folytatott Ghilányi volt földművelésügyi miniszterrel. Politikai körök ebből azt következtetik, hogy a designált miniszterelnök a Tisza volt híveit akarta megnyerni céljainak.

A nemzetgyűlés szombaton ül össze, tekintet nélkül arra, megalakul-e addig a kormány vagy sem. Ezen az ülésen fogja a mentelmi bizottság Andrassy és társai ügyében megtenni jelentését.

Felsősziléziából Nyugatmagyarországra vonulnak az antant-csapatok

Az osztrák parlament tegnap ratifikálta a velencei egyezményt. Ezzel kapcsolatban Schober kancellár a külügyi bizottság előtt ismertette azokat az okokat, amelyek a ratifikálást szükségessé tették, majd bejelentette Benes csehszlovák miniszterelnök értesítését, mely szerint a Felsősziléziában levő antant-csapatok parancsot kaptak, hogy Csehszlovákián át vonuljanak be Nyugatmagyarország népszavazás alá eső területére. Eszerint a szepreni népszavazási területen a magyar csapatokat angol, francia és olasz csapatok váltják fel. A Burgenland megszállása örvendetesen incidens és áldozatok nélkül megtörtént, nemsokára beiktatják az osztrák polgári hatóságokat is.

A külügyi bizottság is tárgyalta a velencei egyezményt és egyhangulag a következő javaslatot fogadta el:

1. A külügyi bizottság tudomásul veszi a nagykövetek tanácsának azt az ígéretét, hogy a népszavazási területet a szavazás előtt a magyar fegyveres erő minden szervétől megtisztítják és teljesen pacifikálva a szövetséges hatalmak seregei fogják megszállni.

2. Hogy a népszavazás szabadsága és pártatlansága biztosítva legyen, a külügyi választmány elvárja, hogy a népszavazási terület pacifikálása nem tekintetik befejezettnak az összes magyar reguláris és irreguláris csapatok teljes elvonulása és a szövetséges csapatok által történt megszállás előtt.

3. Azok a burgenlandi menekültek, akik Ausztria területén tartózkodnak, biztos kíséret mellett résztvehetnek a népszavazásban.

Mindeneknek a feltételeknek teljesítése reményében a bizottság ratifikálja a velencei jegyzőkönyvet.

A külügyi bizottságnak ezt a határozatát a nemzeti tanács holnapi ülésének napirendjére tűzték ki.

— **Amnesztia a fehér hadseregek emigrált orosz tagjainak.** Moszkvából jelentik: A szovjetkormány amnesztiát adott a külföldön tartózkodó és valamelyik fehér hadseregben szolgált katonáknak. Azok is amnesztiát kapnak, akik lopásban, kémkedésben, vagy antibolsevista szervezkedésben vettek részt.

szült, rosszul lett és összeesett. A caddik ágyba vitette és imádkozott érte.

— No, most mi lesz — kérdezték az emberek.

Arra gondoltak, mi lesz a caddikkal. Tudták róla, hogy csak péntek éjszaka olvassa a kabbalista könyveket, de sohasem egyedül. Társ nélkül nem meri kutatni a nagy titkokat. Ugyan kit vesz majd maga mellé.

Este, mikor asztalt bontott, felállt, kézen fogta Jermije Leibet és a szobájába vitte.

— Tudja — mondták az emberek — hogy titkot kapott ez a fiú a másvilágról.

A caddik ült, ült a könyv mellett és olvasott. Jermije Leib mellette ült és belebámult a gyertyák lángjába, amíg csak el nem lobogtak.

— Mit láttál? — kérdezték tőle másnap.

— Tűzeket láttam és a tűz mellett egy lángembert.

Gyönyörűségtől borzadotak az emberek.

— Ez bizonyosan Elíje hanovi volt.

Többet nem beszélt a fiú.

A harmadik lakománál a caddik lábaihoz ült és itta magába a messiási idők csodáit, amik lágyan, igazsággal és szent ajkairól.

Az emberek öröngő áhitattal halgatták.

Némelyiket az udvarra hajította az igazságot.

Jermije Leib is az udvarra ment, a szürkület csábitotta ki, amelyet annyira szeretett. Letült egy fa alá és elméjazott.

Észre veszik. Mesullem Hausmann meg-löki Ezre Fiedlert:

— Faggasd ki. Hátha most árulja el a nagy titkot.

Ezre Fiedler a fiúhoz lép.

— Hát ma láttad e a messiást?

— Láttam -- lihog a fiú.

— Hol?

— Ti köztetek.

— Én is láttam?

— Most is látod. Mert te vagy a messiás.

Menj és építs és te vagy a messiás.

Ezre Fiedler visszatántorgott a társaihoz.

— Rettentőket beszél -- suttogetta --

Kérdezd csak Mesullem: látta e a messiást.

Mesullem a fiúhoz megy és megkérdi. A fiú ép úgy felel, mint az imént:

— Mesullem Hausmann te vagy a messiás. Menj és dolgozz és te vagy a messiás.

Ugyanezt mondta Hers Lipschernek, meg Zelig Truppernek és még egy párnak.

Az emberek azt mondták, hogy bolond.

Nem csoda, hogy bolond, hiszen fogakkal jött a világra.

Később elmondták a caddiknak és ez mélyen elgondolkozott. Végre megszólalt:

— Talán ez az a nagy szod, amit magával hozott.

Az antiszemitizmus leküzdése

Kurt Blumenfeld előadása a Haggibbor klubban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap este Kolozsvár zsidóságának legjobbjai és nagyszámú ifjuság előtt, amely a Haggibbor klubtermét egészen megtöltötte, Kurt Blumenfeld író, a londoni cionista központ kiküldöttje lebilincselő beszédét tartotta az antiszemitizmusról és annak leküzdési módjáról. Komoly és tudományosan megalapozott beszéd volt, megállapításában és következtetéseiben acélosan szilárd és megáramadhatatlan; az előadás módja könnyed, fordulatos és szellemes. Mint finom, mélyenjáró esszé, olyan hatást tett az emberre. Minden mondata kiérve és kiegyensúlyozva; egy tág perspektívájú európeai állatt elöttünk, nyugati kultúrákon nevelődött író, aki bizonyára hosszú benső harcok után, megtisztult világnézettel eljutott a fajiság kulturájához.

A közönség szokatlan figyelemmel hallgatta az előadó másfélórás beszédét amelyet a végén lelkesen megtapsolt.

A beszéd tartalmát a következőkben adjuk:

Mi az antiszemitizmus

Még mielőtt az antiszemitizmus kérdésének megvilágítására térnék át, felteszem a kérdést: mi az antiszemitizmus? A legtöbb válasz így hangzik:

— Az antiszemitizmus átmeneti jelenség.

Igy volt ez Franciaországban, ahol azt mondták, hogy a Dreyfus esetig nem ismerték az antiszemitizmust. Így volt ez Németországban, ahol szentül meg voltak győződve, hogy a berlini Stöcker esetig antiszemitizmus egyáltalán nem volt. Ha Amerikában érdeklődik az ember, akkor azt a választ hallja, hogy a háborúig nyoma sem volt az antiszemitizmusnak, amely csak azután kezdődött.

Hogy van az, hogy gondolkodó zsidók is ezt a sekélyes és fejszínes választ adják a kérdésre? Megtaláljuk a nyitját, ha az antiszemitizmust történeti fejlődésében és társadalmi megnyilvánulásában vizsgáljuk. Mindenekelőtt nézzünk az emancipáció mélyére és tapasztalni fogjuk, hogy ez nem egy organikus fejlődés gyümölcse, hanem a francia forradalom kiróbbanó következménye, amikor a szabadságjogok követelményei közé szükségszerűen fel kellett venni az egy fajtahoz tartozók felszabadítását is. Az egyenjogúsítás feltétele az volt, hogy a zsidók egyáltalán felszabadíthatók, de csak abban az esetben, ha faji közösségüket cserébe adják ezért. A nemzeti asszimiláció volt a felszabadítás ára, vagyis a zsidó polgártól követelték, hogy olyan legyen, mint környezet. Igen ám, de a felszabadító nemzetek azt mondták, hogy a zsidó nem olyan mint ők. Az antiszemitizmus tehát abból élt, hogy a zsidókat másféle egyedekként állította be.

A mimikri zsidóság

A zsidóknak ezzel szemben az volt a védekezésük, hogy igyekeztek olyanokká lenni külsőben, névben, felépítésben, mint a környezetük. Zsidó kérdéseket csak szűk környezetben tárgyaltak, tompított hangon, zárt ajtók mögött. Kint az életben mimikriát felvették a környezeti színt. És új teóriákat állítottak fel. Azt mondták, ime nekünk olyannak kell lennünk, mint azon népek, amelyeknek jogokat ad és az illető nép irodalmát tanulmányozták, igyekeztek kulturális téren előbb felszívni azok szellemi különvalóságát, azután ők maguk is hozzájárultak az illető nép műveltségének gyarapításához. De csak később jöttek rá, hogy ez nem igazi kultúra, csak folszín, a valódi műveltség is hozzájárultak az illető népek bekapcsolódásához. Az asszimilálódni kívánó zsidóság erre kísérletet tett, hogy kimutassa a múltból, hogy ősei is résztvettek ugyanazokban a kulturális mozgalmakban, szabadságharcokban, közgazdasági életben, mint a környező népek kulturális mozgalmakban. És visszamentek órági idők eseményeibe és keresték a kapcsolatot annak igazolásul, hogy ők már a múltban is egyfajta kultúrát csináltak amazokkal.

A bordói példa

Igen ám, de az országba beszivárogtak más országbeli zsidók és ezekre nehezen lehetett ráfogni, hogy ők is résztvettek a régi kultúrákban. És ha valahonnan az antiszemitizmus szete megindult, akkor a „kultur-zsidók” igyekeztek az ellenük irányuló gyűlöletet áthárítani a jövővényekre. Ebből támadt az a groteszk zsidó-politika, melynek példáját felemlitem a bordói zsidók esetét, akik 1800-ban követelték, hogy csak a szefárdok részesüljenek polgári jogokban, az elzászi askenázi zsidókat azonban, akik család, hadseregállítók, penzionisták stb. zárják ki a jogokból. Néhány évtized múltán már ugyanezek a német zsidók köve-

telték ugyanezt a megaláztatást a lengyel zsidókkal szemben, akiket alacsonyabb rendűeknek minősítették.

A zsidógyűlölet ősrégi

Milyen régi a zsidógyűlölet?

Tudjuk, hogy antiszemitizmus már az ókorban volt, emlékezzünk csak Apionnak a görög zsidók ellen szőtt vádjaira. A középkor véres zsidóüldözései pedig épen közismertek. Nem átmeneti jelenség az antiszemitizmus, az kétségtelen. Van vallási antiszemitizmus, amely azt mondja, hogy a zsidókat gyűlölni kell, mert Krisztust ők vitték kereszt alá. És senki sem gondol arra, hogy az első keresztényüldözések tulajdonképpen a zsidók ellen irányultak, hiszen Krisztus első hívői zsidók voltak. Van azután szociális antiszemitizmus, gazdasági antiszemitizmus és olyan, amely nemzeti ösztönök felkorbácsolásával szítja a zsidóság elleni gyűlöletet.

Az antiszemitizmus megnyilvánulása ösztönös emberi dolog. Az emberi lélek mélységeiből tör elő, mint minden igazi gyűlölet és minden igazi szeretet. Nem lehet megmagyarázni, amiathogy nem lehet megmagyarázni a szerelmet és a gyűlöletet sem. Csak amikor már itt van akkor igyekeznek ezt az ösztönt indokolni. Az indoklás azonban nem lényege a dolognak. A zsidók azt mondják, hogy az antiszemitizmust lehet fokozni és csökkenteni. Azt mondják továbbá, hogy az antiszemitizmus szempontjából különbséget lehet tenni jó és rossz országok között. Azt mondták, Oroszország rossz ország, mert a zsidók itt minden jogtól megfosztottak. A második kategóriába tartozott Ausztria és Németország, ahol csak a köz némi megnyilvánulásában lobbogott az antiszemitizmus. Angliára és Amerikára azt mondták, hogy ezek jó országok.

A zsidóság vesszőfutása

Bizonyos, hogy minél kevesebb zsidó él egy országban, annál kisebb az antiszemitizmus és minél több lakik ott, annál nagyobb a zsidó gyűlölet. Amikor Amerikában az első néhány japán érkezett, valami különlegességet láttak bennük, szinte dődelgették őket, de amikor tömegesen jöttek az Újvilágba, már határozottan megszűnt a zsidó gyűlölet. Egy bizonyos feszültség állott be, amely nyílt gyűlöletre robbant. Amikor a zsidók a nyugati európai országokba jöttek, az értelmiség tárt karokkal fogadta őket és fegyvertársul fogadta a jogok megszerzésének küzdelmeiben. Akkor még azt mondták a zsidó orvos, a zsidó ügyvéd, a zsidó tanár. De később ugyanezt a jelenséget látjuk, mint Amerikában.

A magyar példa legnyilvánvalóbban mutatja, hogy csak indoklás kell, hogy a zsidógyűlölet gyökör röszkéje lángra lobbanjon. A zsidó mindenütt a bűnbak. Stringberg egy novellája jut eszembe, amelyben egy kiváló ember áll az események központjában, akit mindenkinek szeretnie és tisztelnie kell. De a környezet nyomban ráveti magát, mint üzőt vadra míhelt a nagyszerű embernek egy kis hibája derül ki. Mindenki boldog, ha tud valami rosszat mondani felőle. A zsidókra mindent ráfognak, a legellenőrebb vádakot szórják felőjük, hogy bolsevisták, hogy pacifisták, hogy monarchizmust támogatják, hogy pénzarisztokraták, hogy reakcióosok és faradalmások. Egy antiszemita ismerősömnek mondtam nemrégiben, nem szégyeli magát egy ilyen kis csoportról mindezeket feltételezni és hozzá még azt is, hogy ezt a nagy erőt egy központi helyről irányítja. Az antiszemita látók soha nem tudják belsőleg fixirozni állításait, mindenben következtelének, ösztönösek. Prágában az asszimilánsok az az antiszemitizmus előtt be akarták bizonyítani, hogy nem ők okozói a közgazdasági és társadalmi bajoknak, hanem azok, akik bevándoroltak. És csodálatos módon a tavalyi pogromszerű antiszemita tüntetések mégsem azok utcáiban zajlottak le, hanem a prágai gazdag zsidók kerületében.

Állami és társadalmi antiszemitizmus

Azt mondják, Amerikában nincs antiszemitizmus. Morgenthau és Strausz mondták nekem: Miniszter lehetek ebben az országban, de Newportba nem engednek be, mert zsidó vagyok. Newport ugyanis a legelőkelőbb fűrdőhely. Érdekes tünet, hogy ahol az állami antiszemitizmus garázdálkodik, ott a társadalmi antiszemitizmus csökken. Tudjuk, hogy az orosz intelligencia, amely maga is jogfosztott volt, milyen jó barátságban élt a zsidó intelligenciával. Ahol viszont az állami antiszemitizmus ismeretlen fogalom, ott a társadalmi antiszemitizmus van növekvőben.

Az antiszemitizmus tehát nem átmeneti jelenség, de kérdezem, maradjon-e ez így örökké, le lehet-e győzni vajon az antiszemitizmust?

Mielőtt e kérdésre felelnék, meg kell kér-

dezni, mi az antiszemitizmus lényege? Ahol egy embercsoport egymásra csapni igyekszik, ott feszültség áll be. De ez a feszültség csak a felületen jelentkezik, befelé kiegyensúlyozott nyugalom van, mert a csoportok maguk mögött támasztókat érznek. A gyűlölet a felületen jelentkezik. Az antiszemitizmus is ilyen természetű feszültség, de ennek az az irtózatos hátránya van más embercsoportok feszültségével szemben, hogy a zsidó mögött nincs az a támaszték, amelyre nyugodtan rábízhatja magát. A nyugalom hiánya jellemzi azt a kint, amelyet az antiszemitizmus szükségképpen belénk plántál. Valami ismeretlen elfogódottság, páni felelem ulti meg a zsidó lelkét, valahányszor az antiszemitizmus ki-robbanóban van.

A leküzdés

A régi zsidóságnak, amelyet a nemzeti kultúra és a közös népi élet kohéziója tartott össze-meg volt a belső ereje, hogy kiegyensúlyozza az érezhető antiszemita surlódást, voltak belső körzetei, ahol nem érezte oly erősen a kint zajló viharokat. Ma a zsidóság elvesztette ezt a belső nyugalmat és idegen pártokban próbál elhelyezkedni. Sajnos, igen gyakran tapasztaltuk, hogy támogatásukkal sokszor tönkreteszik ezeket a pártokat. Támogatták a liberáliszt, a szocialista pártokat, akik fegyvertársuknak tekintették őket addig, amíg szükség volt rájuk. De míhelt uralomra jutottak, már fölösleges, sőt kínos ballasztnak érezték a zsidókat és cserben hagyták őket. Saját erőiket elvesztették és mások erejének oltalma alá menekültek. Ebben a lelkétől menekülésben a mimikri utaltos szerepét vették magunkra, mert összes fegyvereinket eldobáltuk, csupán a környezet színéhez való alkalmazkodás maradt meg. Olyanok lettünk, mint a kaméleon. A kaméleon a leggyöngyösből az állatok között. Támaszdóival szemben már semmi ereje nincs a védekezésére, csak az alkalmazkodás megtövesztése. De jaj a kaméleonnak, ha megis észreveszi az utána szaglászó agár, kíméletlenül végez vele. Fájdalom az ellentünk szegülő gyűlölet olyan rombolást vitt véghez lelkünkben, hogy már az emberi önbecsültség követelményeit sem ismerjük. Nincs önbizalmunk.

Hogyan lehetne ezen változtatni? Csak egy módon. Az alkotó munkával.

Minden népek van salakja, vannak gonosz és ártalmas elemei, de ezzel szemben állanak az örök és nagy népi értékek, a népi alkotások, amelyek mint aktív kiegyensúlyozók a passzívokat. Az évezredek üldözöttesek és szenvedések során mi elvesztettük az üzleti firmánkat. Minőnkünk nincsenek már aktívaink, csak passzívaink vannak. Csak a hibáinkat, csak a bűneinket, csak a gonosztevőinket ismerik el zsidóknak, de az alkotó nagy szellemeket a többi nemzetek javára könyvelik el. Mi megszűntünk cselekvő tényezői lenni az emberi fejlődésnek, mert tetteinket nem ismerik el mint zsidó tetteket. Einstein mondotta nekem egy alkalommal: „Tudom, hogy csak addig vagyok német tudós, amíg sikereim vannak. Az első fiaskónál azonban már megint a ronda kis svájci zsidó lennék.” Ha fegyvert akarunk újra szerezni az antiszemitizmus ellen, vissza kell szerezni az elvesztett aktívainkat. Ismét mint cselekvő nép kell hogy belépjünk a történelembe. Ha majd ismét a saját teljesítményeink, saját munkánk alapján fogunk megállni és itélni bennünket, ha nemcsak a bűneinket, de a hőseinket, a nagyjainkat is a mi számlánkra könyvelik el, úgy kezünkbe ragadtuk a fegyvert, amellyel egyedül küzdhetünk az antiszemitizmus ellen. Nem beszélhet emberi haladásról az, aki másoktól várja a haladás lehetőségeinek megteremtését. Mert mindenfajta és minden generáció tartozik egy újabb generáció fejlődése számára a lehetőségeket megteremténi. A cionizmus nem jelent szűkítést ebben a tekintetben, sőt ellenkezőleg, ő egyedül tudja bekapcsolni ismét a zsidó népet mint cselekvő és alkotó tényezőzt az emberiség általános nagy fejlődésébe. Cselekvést adjunk, odaadó zsidó munkát.

Kegyelmet kapott egy brit-tannias

Budapest, december 1. Rumbold Attilát, akit a Britannia-szállóban elkövetett különböző bűncselekményekért a bíróság halálra ítélte és akinek büntetését a kormányzó kegyelemből tízenöt évre leszállította, a legutóbbi amnesztia-rendelet értelmében kegyelmet kapott és szabadlábra helyezték.

Oroszország csökkenti hadseregét

Moszkva, december 1. A szovjetkormány a jövő héten kezdi meg a haderő egyrészének leszerelését.

Popovici prefektus a rendőrség és sziguranca egységesítéséről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Popovici Valér rendőrprefektus tegnap délelőtt érkezett vissza Bukarestből s fővárosi utjával kapcsolatban a következőket mondotta az Uj Kelet munkatársának:

— Bukaresti utam többek között azzal a kormányintézkedéssel volt kapcsolatban, hogy az erdélyi rendőrségnél is bevezették az okiráltságbeli fizetéseket, amelyek lényegesen alacsonyabbak az itteniéknél. A ragátban az alapfizetés minden rangra s kvalifikációra való tekintet nélkül egyforma, csak a különböző pótlékok között vannak differenciák. Ezt a ránk nézve hátrányos intézkedést azonban már vissza is vonták. Azokat a kinevezéseket, melyek az új fizetés alapján történtek, revízió alá veszik s így minden a régi marad.

— A rendőrség és sziguranca egységesítését bizonytalan időre felfüggesztették. A rendelkezés kulisszatitkait azonban nem ismerem, valamint arról sem tudok, hogy az unifikáció egyáltalán meg fog-e történni. De ha végre is hajják az egységesítést, az nem fog lényeges változásokat maga után vonni. Bukarestben azt akarják, hogy mindenki megmaradjon a helyén s határozott ígéretet kaptam, hogy minden rendőrtisztviselő megtarja eddigi rangját és fizetését, sőt ha az állam budget megengedi majd, a nemsokára végrehajtandó inkv. drálással egyidejűleg minden fizetés némileg emelkedni fog. Nincs tehát semmi ok, hogy a rendőrtisztviselők lemondjanak, — amint híresztelik.

Munkatársunknak arra a megjegyzésre, hogy a prefektúra alá tartozó rendőrtisztek és tegénység panaszkodik, hogy a fég megígért drágasági pótlékok még mindig nem kapták meg, Popovici prefektus ezeket mondotta:

— Nem is jár nekik. A belügyminiszteri rendelet csak a rendőrigazgatóság embereinek a részére állapított meg drágasági pótlékokat s ezt a rendeletet helytelenül magyarázták nemcsak nálunk, hanem másutt is és több helyen előfordult, hogy a rendőrprefekturáknál levők-nél is kifizettek nagyobb összeget anélkül, hogy a pénzügyi államtitkárság erre nézve rendelkezést kapott volna. Mondanom se kell, ha ezeket a saját felelősségre történt pótlékkifizetéseket a felső fórumon utólag helyben nem hagyják az illető rendőrprefektusok és pénzügyigazgatóságok követyelének lesznek azokat a tekintélyes összegeket az államnak visszafizetni — a saját zsebükből.

Bulgária a felosztástól fél

Csatlakozni akart Jugoszláviához, de visszautasították

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, november 30. A „Neue Züricher Zeitung” szófiai levelezője szenzációs cikkeket közöl, melyben egészen új világot nyernék a balkáni politikai viszonylatok. Bulgária — írja a lap — állandó félelem alatt áll, hogy a régi Lengyelország sorsára jut. Szófiában komolyan tartanak arról, hogy a három határos ország, Bukarest, Belgrád és Athén egy napon arra fogják magukat elhatározni, hogy Bulgária bekebelezésére egyezséget kötnek. A békeszerződés értelmében Bulgáriának nincs hadserege, csak zsidós hadseregének felállításáig engedélyezték neki 10.000 csendőrt és 3.000 határőrt. A szomszédos országok pedig rendes sorozott hadsereggel bírnak.

Informálva vannak arról is Szófiában, hogy Anglia Bulgária esetleges felosztását nem nagyon ellenézné, mert nagyon kommunizmusnak találja a kertészeknek és állattenyésztőknek ezt az országát. Anglia most elergette Németországot a Balkánról és Kisázsziából. Bulgária, Románia és Görögország közt történhet felosztása esetén elzárva látva a közvetlen érintkezést a balkáni és az oroszországi szilvátság között.

Közben a francia politika is számol Bulgária helyzetével és hangulatával és saját politikájának megfelelően az Angora felé való tá-

jékeződést ajánlotta Stambulinszkynek. Piquad szófiai francia követ a kemalistákkal való esetleges szövetség kilátásaként különös reményeket csillogtatott meg Bulgária előtt, így a többi közt kilátásba helyezte a dedeagasi fontos kikötő visszaszerzését. Bulgária akkor Groskoff tehénkereskedőt, aki egyúttal a szobranjének is tagja, küldötte el Angorába. Groskoff azon a címen, hogy tehénbevitel megindítása által gazdasági közeledést létesít Bulgária és Angora közt, el is utazott Kemalhoz. Groskoff azonban az angorai parlamentben nagyon nyílt szívűven találta beszélni a két nemzet testvérisüléséről. Erre Groskoffot, amikor hazafelé utazott, az angolok Konstantinápolyban egyszerűen elfogták és csak iratainak áttanulmányozása után bocsátották ismét szabadon. Ugyanekkor Anglia, melynek feltételezése a francia-kemalista szövetség által úgy is annyira fel volt kelve, erőyes hangú jegyzéket intézett Bulgáriához.

Ilyen körülmények közt határozta el maradt Stambulinszky, hogy az idegen népek által való leigázás helyett inkább a fajrokon Jugoszláviához keres közeledést. Bizalmi személyt küldött tehát Belgrádba, ahol azt a kérdést vetette fel, nem lehetséges-e Jugoszlávia és Bulgária közt a föderáció valamely enyhéb, vagy szigorubb formáját létrehozni. Belgrádban azonban a föderáció eszméjét elutasították. Az okok közt szerepelt az is, hogy egy ilyen politikai alakulás erős konfliktusba keverné Jugoszláviát Olaszországgal.

Érthető tehát, hogy Bulgáriában a lelkek ismét Oroszország felé kezdnek fordulni és onnan várják újra a „felszabadulást”.

HIREK

AZ UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	577
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

— No légy a rókafej feje, légy az oroszlanok farka. A rókafej a sursang, az oroszlanfark az erő a régi zsidó allegóriában. A zsidó mult megfordította a későbbi szót: többet erővel, mint sursanggal. A megújodott zsidó visszatér ehhez az igazsághoz. Az ész elkülöníti magát, az erő összetart. Az Uj Kelet az összetartást hirdeti. Olvassátok és meg erősödötök.

— A király Marosvásárhelyen. Vasárnap, e hó 4-én a király és a trónörökös az erdélyi miniszterek kíséretében Marosvásárhelyre jön, ahol résztvesz az erdélyi népkönyvtárak megnyitó ünnepségén. A felség, a trónörökös és kísérete valószínűleg még ugyanaz nap visszautaznak Bukarestbe.

— Látogatójegyek a cionista konferencia ülésére. A Zsidó Nemzeti Szövetség titkári hivatala felkéri a közönséget, hogy a konferencia december 5-én megtartandó tünnepi megnyitójára szóló jegyeket lehetőleg már most szerezzék be a szövetség titkári hivatala utján, nehogy megismétlődjék azok az állapotok, amelyek miatt a tavalyi konferencián sok látogató kinnrekedt a terem-ből. A titkári hivatal délelőtt 9—12, délután 3—6 között áll a közönség rendelkezésére.

— Megdrágul a szivar. A tegnapi nap folyamán a pénzügyőrök bejárták az összes kolozsvári dohánytözsdeket és jegyzékbe vették a szivarkészleteket. Ez az intézkedés a monopolgazgatóság rendelkezésére történt s ennek következtében ma már nem lehet szivart kapni a városban. A tözsdetulajdonosoknak a dohányárusítás engedély megvonásának és nagy pénzbüntetés terhe alatt megtiltották, hogy a jegyzékbe vett szivarkészletekből elárusítsanak mindaddig, míg a szivarok új árát hivatalosan meg nem állapítják.

— Feloszlatták az európai postákat Kinában. Párisból jelentik: A népszövetség keleti bizottsága tegnap a kínai kérdéssel foglalkozott. Elhatározták, hogy a Kinában levő idegen hatalmak postaszervezeit feloszlatták.

— A kolozsvári delegátusok. Kolozsváron tegnap ejtették meg a delegátusválasztást a II. erdélyrészi cionista konferenciára. Az eredmény a következő: Klaciönisták: Noszin Mór, Ujvári Péter, dr. Blumenfeld Sándor, Antal Márk, Schwartz Ignác, Feuerstein Kálmán, Marton Ernő, Krémer Armin, Weisburg Emil, dr. Klein Miks, Schwartz Miksa, Salamon Jakab, Guttmann Péterné, dr. Goldner Mihály, Gutfried Adolf, dr. Jakobi József, dr. Fekete Sámuel, Baumzweig Ibrahim, Hirsch Dezső, pótdelegátusok: dr. Ellner Zwie, Grünwald Géza, és dr. Mihály Endre. Mizrachisták: Feuerstein Béni, Ferkas Lajos, Waldner Mór, Klein Simon, Sajovics Nánán, ifj. Labovics Mór, Klein Jakab, Weinstein Sarnu, Mózes Elek, Naumann Mór, Nöti Márton, Paneth Hermann, Rosenberg Ferenc. Pótdelegátusok: Rosenthal Gyula, Fraenkel Emanuel, Klein Jeremiás. Cairecionisták: Hamburg József, Czibener Manó, dr. Krausz Mór, dr. Kohn Hillel, Klienger József, Innfeld Zwie, pótdelegátusok: Ifj. Feuerstein Kálmán és Hammer Arja.

— Felrobbantották a cetatea-albai sziguranca épületét. Bukarestből jelentik: A beszarabiai Cetatea-Alba sziguranca épületét felrobbantották. A merényletet anarchisták követték el, akik Oroszországból jöttek át. A sziguranca épületét négy helyen aláásták és miután a bombákat elhelyezték, visszaszöktek a Dnyeszteren. A robbanásnak több halott és sebesültje van.

— Az egyetemi okirathamisítók ügye. Jasiból jelentik: Az egyetemi okiratok hamisítói ellen folynak a vizsgálatok. Ma valamennyiüket átadták az ügyésznek.

— Diákoknak nem adnak utlevelet. A bukaresti belügyminisztérium körrendeletet intézett az összes vármegyei és városi prefekturákhoz, hogy további intézkedésig szüntessék be a külföldi egyetemre beiratkozó diákok részére az utlevelek kiadását. A rendelet olyan főiskolai hallgatókra is vonatkozik, akik államsegélyt kaptak, hogy külföldön folytathassák tanulmányaikat amellet, hogy a közoktatásügyi államtitkárság engedélyével is rendelkeznek. A belügyminiszteri rendelet nem indokolja a tilalmat s csak annyit említ meg, hogy ezt az intézkedést a pénzügyminiszter közbenjárására léptették életbe.

— Landrut halálra ítélték. Párisból jelentik: A versaillesi esküdtbírószék tegnap Landrut halálra ítélte.

— Ujra maximálják a vendéglői árakat. A közönség általános óhajának hatása alatt dr. Metes Péter kolozs megyei prefektus elhatározta, hogy ismét megkezdik az ármegállapításokat. A maximálást a vendéglőkön, kávéházakon és mészárszékeken kezdik. E célból a prefektus tegnap délelőtt ankktra hívta meg az ármegállapító bizottság tagjait, valamint a vendéglősök, kávéházulajdonosok és husiparosok megbízottait. A tanácskozások során az a megállapodás jött létre, hogy a Központi Szálló éttermében egy bizottság próbefőzést fog csinálni s ugyanez a bizottság próbavágási napot fog tartani a városi vágóhídon s a két próba eredménye alapján fogják az új árakat megállapítani.

— Vissza akarják állítani a tizórai munkaidőt. Bukarestből jelentik: Az iparosok memorandumot intéztek az iparügyi minisztériumhoz, melyben a tizórai munkaidő bevezetését kérik.

— Csalás miatt letartóztatták a temesvári törvényszék elnökének a feleségét. Bukarestből jelentik: A Damian, hogy a fővárosi ügyészség tegnap letartóztatta Parascu temesvári törvényszéki elnök feleségét, mert az itteni kereskedőtől 400.000 lejt csalt ki azon a címen, hogy részükre permiszéket szerez. A letartóztatás egy károsult kereskedő feljelentésére történt.

— Áramintavásár Pozsonyban. Bukarestből jelentik: A csehszlovák követ egy újságíró előtt kijelentette, hogy a jövő évben Bratislavában tartandó áramintavár 1922. júniusában kezdődik. Ajánlatokat január 1-től január 31-ig fogadnak el.

Hakoah—Amatőr 6:4. Az elmúlt vasárnap értékes győzelmeket hozott a budapesti és bécsi zsidó sportegyesületeknek. A budapesti VAC — miot már megirtuk — 1:0 arányú szenzációs győzelmet aratott a magyar bajnokságot, az MTK fölött. A győzelem annál értékesebb, mert a VAC csak ez idén jutott be az első osztályú footballcsapatok közé. A bécsi Hakoah 6:4 arányú győzelme az Amatőr felett bár szintén meglepetés volt, mégis teljesen megérdemelt. A Hakoah legénysege páratlan lelkesedéssel küzdötté végig a mérkőzést, amelynek egész folyamata alatt állandó fölényt mutatott. A Hakoah már eddigi sz. replésével ismertté tette nevét szélesebb sportkörökben és mostani győzelme csak megérdemelt pozícióját, melyet a bécsi ideai bajnokságban szerzett. A VAC-ot nem remélt, de megérdemelt győzelme az európai hírű MTK fölött, most tette ismertté nemzetközi sportviszonylatokban is. A sport tere is megindult zsidó nemzeti regenerálódást igazolják ezek a győzelmek, melyek megmutatják, hogy a testileg csenevésznek hirdetett zsidó ifjuság a sport tere is egyenlő ellenfele bármely más nemzet sportoló ifjúságának.

Védkezés a fertőző betegségek ellen. Bukarestből jelentik: A belügyminisztérium egészségügyi osztálya által kiadott új rendelkezés szerint az iskolák többé nem vihetik a tanulókat nagyobb csoportokban a templomokba. A rendelkezés megtiltja 16 éven aluli gyermekeknek a mozik látogatását. A rendelkezés a fertőző betegségek terjedésének megállítását célozza.

Halottápolás Prágában. Prágából jelentik: A csehszlovák fővárosban ideiglenesen egy krematóriumot állítottak fel. A tavasszal Olmützben is krematóriumot építenek.

Vámmentesek a német egyetemeken hallgató romániai diákok csomagjai. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium közli, hogy a Németországban tartózkodó romániai egyetemi hallgatók részére 5 kilogramos csomagokban vámmentesen lehet élelmiszert küldeni. A cím Akademesche Verein für rumänische Hochschüler.

Házasság Citrom Lujza Medgyes, Spiegel Emánuel (Szatmar) Sopronkeresztúr jegyesek.

Elfűtök egy szenátusi merénylet. Seófiából jelentik: A varnai kikötőrendőrség letartóztatta Kara-h. skij Gavril román kommunistát, aki Oroszországból jött. A letartóztatott, aki részt vett a szenátusi merényletben is, holnap kiadják a román hatóságoknak.

Visszaélés a vasúti szabadjegyblankettákkal. A CFR. kolozsvári üzletvezetőségének iktató hivatala a napokban fellejtést tett a rendőrségnek, hogy a szabadjegyürlapokat ismeretlen tettesek állandóan lopkodják. A rendőrség bünygyi osztálya megbizta Fodor detektív, hogy a lopások ügyében a nyomozást megindítsa. Fodor detektívnek sikerült is a tetteseket két CFR. hivatalnok személyében kideríteni. Az egyik tisztviselőről a nyomozás során megállapították, hogy több kisebb aktalopást és okmányhamisítást követett el, valamint hosszabb idő óta foglalkozik hamis igazolványok kiállításával. A rendőrség a két hivatalnokot átadta a fiatakorúak bíróságának.

Csendőrgolyótól elpusztult haramiavezér. Munkácsról jelentik: Az oroszvégi csendőrség Bustin Lacit, az egész vidéken rettegett rablóvezért menekülés közben agyonlőtte. Bustin az anyja házában aludt, amikor a csendőrök körülfojták a házat. Amikor azonban az egyik csendőr be akart hatolni a szobába, a rabló egy ingben kiugrott az ablakon és futni kezdett a falu határa felé. Körülbelül negyedóránál hajszá után, amely közben többször lőttek Bustin után, végre egy golyó, amely hátban találta a rablót, leterítette. Bustint mielőtt kórházba szállíthatták volna, meghalt. Anyja kívánságára a holttestet visszazsállították az anyai házba, ahol masnap eltemették.

Felülvizetések a menzabálón.

A zsidó menza 19-i műsoros estélyén még a következők fizettek felül: Dr. Bilasko Georg, Dick Jakob 200—200 lei. Weisz József 150 lei. Berman Wolf 140 lei. Dr. Neufeld N. 110 lei. Dr. M. Minovici, dr. Jacob Jakobovici, Brecher N., Sodrony par, Kollár Miksa, dr. Jacobi N., Hirsch Adolf, László Gyula, dr. Blumenfeld Simon, Bernát N., Neuberger Zsigmondné, Nussbächer Lajos, dr. Neufeld Jenő 100—100 lei. Steiner János, Grünwald Géza, Boschan Géza, Sipos Jenő, Mezei Géza, dr. Reiter Artur, Gergely Dezső, Geréb János, Schachmann N. Eisler Mátyás, Weiszburg Emil, Stern Salamon, Czodik N., Diamand N., Farkas N. 60—60 lei. Dr. Halász Pál, dr. Pollák Sándor, dr. Roth Hugó, Gratz Hermann, Czodik Jenő, Rosinger Testvérek, Diamandstein Lázár, dr. Vári Tibor, Waldner M., Székely Imre, Jeremiás József, Pásztor Ferenc, Heller Lajos, Eisenstädter Samu, dr. Fekete Samu, Biró Géza Flohr János, Blau Mihály, Deutsch Herman 50—50 lei. Herman Herman, dr. Horváth N., Mendel Rózi, Friedmann J., Hirsch Herman, Weisz Elek, Brecher David, Farkas Lajos, Friedmann Hermann, Pal Samu, Rosenberg N., Fenyő Hermann, Baumzweig Samu, Leitner N., Farkas Miklós, Adler N., Boros N., Ounek Adolf, Spielmann N., Buchwald N., Rados N., Salamon N., Grünstein N., dr. Jakobi József, dr. Márk Hilel, Brunner Elek 40—40 lei. Dávid Lajos, Izrael Aladár, Fischbein Jenő, Spitz Antal, Knöpfler Zsigmond Zellig Samu, David Lajos, Izrael Aladár, 30—30 lei. Friedl N., Biró Jenő, Izrael Samuné, Brüll N. 20—20 lei. Meister Izsak, Rimóczi N., Hirsch M., Rosenfeld N. 10—10 lei. N. N. 100 lei, N. N. 60 lei, 5× N. N. 40 lei, 2× N. N. 20 lei, 15× N. N. 10 lei, 2× N. N. 5 lei. Az elárverezett tárgyakat Grün Gizi adományozta.

Elvesztett a gyulafehérvár—alvinci vasuton egy sárga bőrtáska, melyben fekete bársonyokban tallisz és két pár teőlin H. S. W monogrammos két tokban, azonkívül fehernom, egy pár cugos cipő, imakönyv és Erubin gemara és más holmi volt. Bejelentés megtalálójára értesítse Berger Samuelt, Marosvásárhely, Malom utca 82.

KOZGAZDASAG

Fokozódik a román fakivitel Palesztinába
Januárban közvetlen személyforgalom indul meg a két ország között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Románia egyik elsőrangú exportcikke, főleg az Erdélyvel való egységesítés óta, a fa. A kivitelre került fát már háboru előtt is főleg a keleti országokban helyezték el a fatermelők. Legtöbb fát Törökországban és Egyiptomban helyezték el.

A valuta megjavítására legutóbb a fakivitel is lényegesen fokoztak és a kormány messzemenő kedvezményekkel igyekezett a faexportot megönnyíteni. Hetek óta szállítják Erdélyből Galacon, Kon tancán és a dunai kikötőkön át a hajórakományokat és a kivitelre kerülő famennyiség már megközelíti a békeidők kivitelének nagyságát.

A békekonferenciák által a zsidóságnak nyújtott garanciák következtében Palesztinában az utolsó két év alatt igen nagy mértékben indultak meg az építkezések, melyek nagymennyiségű faanyagot igényelnek. A Palesztinába szóló faexportot a bukaresti Ageco egyik vállalata a Palesztina-Romana bonyolítja le, amely az elmúlt hetekben nyolcnaponként induló hajójaratokat rendszeresített a palesztinai és egyiptomi kikötők felé. A kivitelre kerülő anyag legnagyobb részét az épületfa teszi, mert a Palesztina-Romana Palesztina és Egyiptom minden levezetesebb részén saját építési vállalatokat létesített.

A Palesztina-Romana egyébként Palesztinával való összeköttetéseit ki akarja szélesíteni. Tárgyalásokat kezdett a román kormánnyal, hogy hajójarataival kapcsolatosan rendszeres személyszállítást is bonyolíthasson le. A tárgyalások még tartanak, de úgy tudjuk, hogy hamarosan befejeződnek és valószínű, hogy már januárban a társaság hajóján megindulhat az állandó személyforgalom is.

Zürichi tőzsde. Nyitás dec. 1.-én. Berlin 240, Newyork 526, Milánó 2190, Prága 560, Budapest 7250, Zágráb 185, Varsó 15, Bécs 15, osztr. kor. 9.

Budapesti tőzsde Zárás dec. 1.-én. Napoleon 2679, font 2985, dollár 707—718, frank 4880, lengyel 21, márka 395—405, lira 2980, osztrák 1325, rubel 43, lei 560—570, szokol 790—800, svájci frank 13000, dinár 1010—1050.

Az Osztrák-Magyar Banktól igényelt követelések bejelentése. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium közli, hogy mindenkinek, akinek az Osztrák-Magyar Banktól valami követelni valója van, követeléséről jegyzeket kell beküldenie január 10-ig a pénzügyminisztériumhoz, hogy ennek alapján az összeget megkaphassa.

Kormányrendelet a tűzifa árának maximálásáról. A tűzifával mutatókozó üzérkedés letörésére a kormány rendeletet küldött az összes megyei és városi prefekturákhoz, amelyben elrendeli a tűzifa árának maximumát. Ez rint a megyei és városi vásárló bizottságok helyenként önállóan állapítják meg a legmagasabb árakat és azoknak a betartásáról a hatóságok tartoznak gondoskodni. Amennyiben a közszükségleteket maximális áron nem lehet kielégíteni, a rendelet kényszerrekvirálást is megenged. A rendelet csak a Monitorul Oficialban való megjelenést követő 15. napon lép érvénybe, addig a prefekturák kötelesek a szükséges előmunkálatokat befejezni.

Román fakoncern. Bukarestből jelentik, hogy a nagy favállalatok között megindult tárgyalások, amelyek nagy fakoncern létesítésére irányulnak, eredményesen haladnak előre. Hír szerint a Groedel-vállalatok máris meggyeztek egy nagy román bankkal.

Pánik a szerdai bécsi tőzsdén. Bécsből táviratozzák, hogy ott a szerdai tőzsdén heves panik uralkodott. Az egyes értékek antasztiku árakat értek el. A legszedítőbb ugrást a dollár tette, amely 8450 koronáig emelkedett. A magyar korona hirtelen 1250 koronára emelkedett, a font 30000, a német márka 3375, a lira 345 korona. Az izgalom nőttön nő és még további áremelkedésre számítanak. A pénzügyminiszter sürű tanácskozást folytat a tőzsdetanács tagjaival, különböző tervekkel foglalkoznak, hogy a tőzsde nyugtalanágát csillapítsák és, a további hausznak gátat vessenek. A budapesti gabonátőzsdének viszont megiepő áresése volt. A tiszavidéki búzát 2400 koronáért kínálják, amely az előző napi árakhoz képest vagononként 5000 koronás áresésnek felel meg. Rozsot 1550, zabot 1600, morzsolt tengerit 1975, korpát 1100 koronáért ajánlottak. A kereslet minimális volt.

A bécsi osztrák-román kereskedelmi kamara román igazgatósági tagjai. Bécsből jelentik, hogy az ottan-osztrák-román kereskedelmi kamara igazgatósági tagjaivá a következőket választották román részről: Aversescu miniszterelnök, Blank Mór, a bukaresti tőzsdetanács elnöke, Popovics Mihály volt miniszter, Chicos a kereskedelmi minisztérium államtitkára, Stefanescu a Banca Románesti vezérigazgatója és Zanne a bukaresti kereskedelmi kamara elnöke.

Vissza fizetik a pénzbevitáskor a bankoktól levont 5 százalékat. Bukarestből jelentik, hogy a pénzügyminiszter az összes erdélyi bankokat felszólította, hogy a pénzegységesítés alkalmával a 100 ezer leivel magasabb összegű utat levont 5 százalékra vonatkozó összes adatokat terjesszék fel. A pénzügyminisztérium — miot azt hivatalosan többször kijelentették — rövid időn belül visszafizeti a levont, de a pénzintézetek által el nem számolható 5 százalékos levonásokat.

Valutapiac:

Bécs, nov. 30. Lei 6500, dinár 12700—, dollár 8450—, belga frank —, francia frank 58500—, svájci frank 16300, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 921/2—, magyar korona 1250—, leva —, lira 34500, márka 3375, lengyel árka 214—, font sterling 84000—, rubel —.

Prága, november 30. Lei —, dinár 196 3/4, marka 3570 —, leva 58 1/4, svájci frank 1792 —, norvég korona 1233 1/2, dán korona 1728 —, svéd korona 2193 —, lira 278 —, francia frank 652 1/2, font sterling 375 —, dollár 32 1/2, osztr. kor. 81 —, holl. for. 3368, belga frank —, lengyel marka 912 1/2, magyar kor. 1850 —.

Berlin, nov. 30. Bukarest —, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 347 1/2, Kopenhága 44 5/8, Stokholm 5744 1/4, Helsingfors —, Róma 994 —, London 974 —, Newyork 24475, Páris 169680, Zürich 464535, Madrid —, Bécs 708 —, Prága 28770, Budapest 3276.

Zürich, nov. 30. Bukarest —, Berlin 200 —, Amsterdam —, Newyork 536 —, London 2102 —, Páris 3670 —, Miláno 2155 —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stokholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 560 —, Budapest 70 —, Zágráb 180 —, Buenosayres —, Varsó 14 —, Bécs 15 —, osztr. leh. kor. 9 —.

Budapest, nov. 30. Lei 568 —, napoleon 2780 —, font sterling —, leva —, dollár 738 —, francia frank 5200 —, marka 312 —, lira 3100 —, osztr. kor. 1175 —, rubel 43 —, szokol 800 —, svájci frank —, dinár 1025 —, lengyel marka 20 —.

SZÍNHÁZ

Szivarvány. (Három egyfelvonásos komédia. Mikszáth Kálmán novelláiból írta Hevesi Sándor, előadták a kolozsvári Magyar Színházban november 30.-án.) Mikszáth Kálmán a magyar elbeszélők sorában talán a legelső. Akit ma melléje állíthatunk, csak Mór ez Zsigmond lehet, aki egy mozgalmasabb kor meglátója és írója. Mikszáth írói évei nyugodalmas, boldog napok közé ékelődnek sok derűvel, pihenéssel és munka utáni boldogsággal. Embereit a gondtalan palocság soraiból vette, a kissé csavaros esztű parasztok közül, akiknek természetes báját, ióságos mókáit, nagy elbeszélő tehetségén át frissen tudta érzékelni. Nehéz dolog szinpadra hozni Mikszáth meséit, mert e mesék ereje nem a cselekvés bogozásában rejlett, hanem az előadásban. Mégis jóleső néhány órát szereztek így színházhoz ezek a novellák, és főként a kolozsvári színház rendező készségére vall, hogy Mikszáth e három novellájából egy kellemes színházi estét varázsolt.

A játék sikeréhez sokban hozzájárult a színészgárda nemes ambíciója, hogy a nagy magyar elbeszélő prózáját drámában is élvezetessé tegyék. Szakács, Mihályfy, Lengyel, Laczko, Izsáky, Táray, Réthelyi, Miklóssy, Hajnal Klári, Berkó József és a többiek kitünők voltak. Nagy Gyula, Szentgyörgyi és Leóvey elsőrangúak. A közönség meleg ovációkkal fogadta a darabot.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Péntek: Offenbach. (Rendes helyárakkal. Napibérlet 57. sz. A.)

Szombat d. u. fél 8 órákor: Hallgasson meg Adrienne. (Böhözat-ujdonság, 4-edeszer. Igen olcsó ifjúsági helyárakkal.)

Szombat este fél 8 órákor: Zsidónő. (Operahelyárakkal. Operabérlet 11. sz.)

Vasárnap d. u. fél 4 órákor: Vén bakancsos és fia a huszár. (Szentgyörgyi István főlépésével. Olcsó helyárakkal.)

Vasárnap este fél 8 órákor: Offenbach. (Rendes helyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

Hétfő d. u. 8 órákor: Waldbauer-Kerpely vonósnégyes második hangversenye. (Eltérítes helyárakkal.)

Hétfő este fél 8 órákor: Kaméliás hölgy. (Rendes helyárakkal. Napibérlet 58. sz. B.)

Kedd: Othello. (Jugó: Sngár Frigyes. Ötödöszer. Operahelyárakkal. Általános bérletszűnetben.)

A műsorra tízöt előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztárában.

Színházi híradások

Offenbach. Pénteken este kilencedszer kerül színre az Offenbach című operett, amelynek eddigi előadásai alkalmával soha egyetlenegy hely sem maradt üresen a pénztárban. Vasárnap este pedig tízedszer adják általános bérletszűnetben. — Uj Jago. Verdi hatalmas műve, az Othello a jövő keddi estén ötödöszer fog színrekerülni. Ezen az előadás on új Jagót fog látni közönségünk. A parádés szerepet ezúttal Sngár Frigyes fogja énekelni. — Vén bakancsos és fia a huszár. — Kaméliás hölgy. Péter Luvell Gauthier Margit szerepében s Tárayval Armand szerepében kerül színre hétfőn este a legújabb szerző drámák egyike, a Dumas Kaméliás hölgye.

Zsidónő. Szombaton Halévy hatalmas műve, a Zsidónő fog részben új szereposztásban színrekerülni. — Francia bohózat — ifjúsági helyárakkal. Szombaton délután fél 4 órákor a leghatalmasabb francia bohózat-ujdonságok egyike, a Hallgasson meg Adrienne! kerül színre rendkívüli leszállított ifjúsági helyárakkal.

A mozgóképek műsora: Az Egyetem-mozgóban pénteken és szombaton az Atlantic filmvállalat nagy amerikai filmjeinek egyik attrakciója, Lázadás az Alden-Bessén, Tengeri dráma. Érdekesítő mese, valószínűs látványosság. Vasárnap a Rejtélyes várkastély, Gauthier francia regényíró misztikus regénye filmen. Főszerepekben: Berky Lili, Várkonyi Mihály és Nyárai Antal. — Az Urania-mozgóban pénteken és szombaton misztikus amerikai filmjáték, Az üres bérkocsi. Főszerepekben a híres filmszínész, Franklin Farnum és Ellen Reich, Vasárnaptól szintén az Atlantia monopól amerikai filmjeinek egyik legkedvesebbike, Kicsi babym. Főszerepekben Mirte Gonzalez, Ruppert Villiam és Fred Harryton. — Az Apolló-mozgóban pénteken a Dorian-filmvállalat attrakciója, a Samum, nagy filmregény, főszerepekben Pola Negri. Szombaton, vasárnap Lindau Pál híres filmregénye filmen, A kék lámpás, erkölcs-dráma, főszerepekben Henry Porten.

Főszerekesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Perenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókháló: Nagyvárád, Deák Ferenc-u. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Heti értesítés

Legolcsóbban szállítunk mindenféle lámpákat, lámpást, lámpabelet, lámpacsövet. Eladás nagyban!

Komlós Testvérek
Üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg gyári raktára
Oradea-Mare — Nagyvárád

Szamosvölgyi vasut.

Szám: 18024.

Hirdetmény

Értesítjük az újságkiadóhivatalokat, hogy a hírlapcsomagok szállításának megkönnyítése céljából, úgy a saját, mint a kezelésük alatt álló Zsidó-nagybányai és Naszód-vidéki helyiérdekű vasutakon folyó évi november hó 21.-től kezdve visszavonásig, az élelmiszerek és használt göngyöletek elszállításánál használatos szállítóvevénnyel való elszámolási módot engedélyezzük, mi mellett természetesen a személy- és vegyesvonatokkal való továbbítás esetén a rendes díj-szabászerű közönséges gyorsárúak 50%-al felemelt díjtételeivel való továbbítás esetén a rendes, díj-szabászerű közönséges gyorsárúak 50%-al felemelt díjtételei szerint esedékes fuvardíj, mindenkor a feladás alkalmával előre kifizetendő.

Egyebekben is a szállítóvevénnyel feladott árúkra vonatkozó díj-szabási határozmányok a hírlapcsomagokra is érvényesek.

Dés, 1921. november hó 23.-án.

Szamosvölgyi vasut igazgatósága

Ujrafoncsorozás!

Füvetükrök gyártása!

PÉCHY ÉS TÁRSA

MODERN ÜVEGCISZOLÓ és TÜKRÖRÁRUGYÁR

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárád) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte

Minden méretű és minőségű tükrök, bitorüvegek olcsó áron megrendelhetők.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Meghívó

A „Beth Abraham” imaház folyó hó 11.-én (vasárnap) délután 3 órákor, akadály esetén folyó hó 18.-án délután 3 órákor (Malom-utca 8. szám alatti) rendkívüli közgyűlést tart. melyre a t. tagokat ezeannel meghívja.

Tárgy:

- 1. Jelölőbizottság megválasztása.
- 2. Indítványok.

Cluj, 1921. december 1.

Az előjártság.

Prima kék mák kapható napi árban — minden mennyiségben, míg a készlet tart

Schuleri Testvérek és Társai nagykereskedőknél Dévén

Sürgőnycim: Schulericomp. — Telefonszám 8.

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárád,

Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.

Telefon 71

1208

Pontos és szolid kiszolgálás

Felhívjuk a t. előfizetőink és elobarátaink figyelmét

azon kellemes helyre-tünkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkék, levélpapírok, névkártyák kiadóhivatalunkban megrendelhetők — Kívánatra árajánlattal rendelkezésre állunk

As Uj Kelet kiadóhivatala

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lei. Vastagabb betűvel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Házasságot kötnek, ha egy jobb családból való koromhoz illő művelt, — szerény leányt vagy özvegyet találnék. En egy elsőrangú új vállalatnak társ tulajdonosa vagyok, kereszteni 38 éves. Csak teljes című ajánlatokat — 150 000 lei hozomány — jellege alatt „H. rmes” hirdetői vállalat Timisoara címre kérek.

Automobil dynamo világításhoz eladó. Hoffmann mérnök, Str. Reg. Maria 38 szám.

Keresek egy nagyobb raktárhelyiséget. — Cím a kiadóhivatalban.

Kellő jártassággal rendelkező mérlegképes könyvelő és levezetőnyomdávalalathoz keresetl. Ajánlatok délelőtt 12-1 óra között az Uj Kelet kiadóhivatalába kéretnek.

Szobákat keresünk — megfelelő díjazás mellett december 4-től 8-ig a konferenciára érkező vendégek számára. Bejelentéseket a kiadóhivatal továbbít.

Több évi gyakorlattal bíró nőileu, mérlegképes főkönyvelő, külföldi gyár bucuresti fiókja részére jó fizetéssel kerestetik. — Német nyelv tudása szükséges, román nem. Ajánlatokat „Műszaki” alatt a Rádió továbbít.

Boeskor, mosdótalp, felsőbőr és szilgyártóblank

Allandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is szállítjuk. — Jelenlegi talp a boeskor ára 65-70 lei, vagonátétnél 5 százalékos engedmény.

SÁMSON BÓRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1. — Gyors-
áru raktárral szemben. —
Telefon: gyár 8-86 - lakás 8-87.

Zongorák:

rövid keresztúros, — pianínók, perzsaszőnyegek, antik butorok és porcellánokutányosan kerülnek eladásra

Sternberg réplésőke-
raskedőnél
ORADEA-MARE, SZT. LÁSZLÓ-TÉR 2

Hamburg-America-Linie

Együttes hajószolgálat az

United—American—Linie

és a Hamburg Délamerica Linie-val. — Engedélyezett vezérképviselő Románia számára: Lazarovitz Ügynökség Timisoara, Bucuresti, Csernovitz.

P. T.

Értesitem a t. közönséget, hogy a Hamburg America Linie hajó parkját ismét előbbi állományába helyezte és hajói Hamburgtól New-Yorkba a következő sorrendben indulnak utnak:

December 1.	Mount Caroll
8.	Hansa
15.	Mount Clinton
22.	Württemberg
29.	Mount Clay

Délamerikába

December 2.	Tentonia
15.	Tucurari
31.	Pocone

Hajóinkra érvényes jegyek tulajdonosai sziveskedjenek az igénybe veendő gőzös indulása előtt 10 nappal minden az utazásra vonatkozó okirattal felszerelve irodám egyikében jelentkezni, hogy megféléltéteket tehessenek az elutazásra

Kiváló tisztelettel **Lazarovitz Ügynökség**

Szármas bundákban — és különféle szőrmékben nagy választék

Megrendelés, átalakítás és festést minden mennyiségben — vállalunk

S. EISENSTÄDTER & Co.
szécs, — szőrmecáruháza
Cal. Vici. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

Paplan, matrác, ágynemű készen és rendelésre legolcsóbban
Stern-nél Cluj,
Boeskor-utca 9. szám szereshetők be

„Glória”
kötött, szövött és rövid-
áru nagykereskedés.
Cégtulajdonos:
IMRE LAJOS
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 30.
(Széki palota)

Figyelem!
Pénteken jelenik meg
Feuerstein Kálmán új könyve:
A zsidó kérdés és annak megoldása a cionizmus
Előlegyezhetni lehet a Zsidó Nemzeti Szövetség irodájában Szentlélek-u. 1.

Napi 30,000 kg. termelőképességű komplett új
malomberendezés
elsőrangú gyártmány, kedvező feltételek mellett azonnal eladó
Cím:
Fischer Kálmán
Cluj, Piata Unirei 13. szám

Lámpaáru, fehér lámpa-
csövek, kristály-
fehér csiszolt üvegáruk, likőrös palackok, demijonok legelőnyösebben beszerezhetők
Ansländer Testvéreknél Cluj,
Piata M. Vilenzul (v. Széchenyi-tér) 39.
EN-GROS! Telefon 9-54. EN-DETAIL!

SÁNDOR AGOSTON utóda
uri divatáruháza Cluj, Strada Memo randului, (volt Unió-utca 2. szám.)
Állandó újdonságok divatkülönlegességekben

Csak egy utvezet az erőben, egészségben a pártatlan hatású
HIGIEA SOSBORSZESZ
Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
1256
CLUJ — KOLOZSVÁR

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolozsvár.

A konferenciára szóló belépőjegyek
csak korlátozott számban adatnak ki, ezért kérjük a t. közönséget, hogy jegyeikről minél előbb gondoskodjanak.
Belépőjegyek kaphatók a
Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodájában
Szentlélek-utca 1/a sz. a.

Szilágyi Eleonora R.-T.
Ajánlja: likőr, rum különlegességgel, Elsőrendű pezsgőt és borait. 1310 Szász nagyraktár

Allandó nagy raktár 2703-1
pamutszövőfonalakban
SZÖVŐCÉRNA, nyers és fehérített, 8-32 sz.
MULEFONÁL fehérített, 3-10 sz.
HARDWATERFONÁL, nyers és fehérített, 6-32 sz.
Grohmann-féle fekete és piros szövőfonalak, festett szövőcérnák, matringos és gombolyagos kötőpamutfonalak
„Victoria” váltóüzlet és kereskedelmi r.-t. TIMISOARA, IV. Str. Bratianu 8. Telefon 97. Sürgőnycim: Victoriabank

A Temesvári Gyapjúipar Rt.
kolozsvári fióküzletében:
Cal. Viktoriei (Kossuth Lajos u.) 24
eredeti gyári áron kaphatók:
férfi- és női gyapjuszövetek
En-gros és en-detail!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!

„HELIOS”
Kötő- és Kötőszövőgyár R.-T.
TARGUL-MURES
már üzemben van. Külföld-ről hozott szakmunkásaival gyárt mindenféle kötöttárukat, elsőrendű minőségben

Keskenyvágányu vasutak-
hoz mindennemű felszerelés, a győri vagon-gyár gyártmányainak kizárólagos eladása:
Angol-Magyar Bank R.-T.
Keskenyvágányu vasutosztály. — Képviseletek:
CLUJ: Erdős Móric okl. mérnök, Piata Carolina 3. (Telefon 887) ARAD: Geiringer és Böhm okl. mérnökök
Vasutak tervezése, építése — Állandó erdélyi lerakat

Rottmann Károly és Tsal
résztvényársaság
Timisoara IV. Strada Iancu Vacarescu (Bem-utca) 14.
Szesz-szabadraktár, szeszdenaturáló telep. Szilvórium-és törkölyfőzde, rum-, likőr-és konyakgyár ::::: Bornagykereskedés